

Центр «Нова Європа»
Київ

«Нова Європа» цікавиться: АНАЛІТИЧНИЙ КОМЕНТАР

 <http://neweurope.org.ua/>
 info@neweurope.org.ua

 <https://www.facebook.com/NECUkraine/>
 https://twitter.com/NEC_Ukraine
 https://t.me/n_e_c

Центр «Нова Європа», 2019

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

ЧОГО ОЧІКУЄ ЗАХІД ВІД НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ?

Президентські вибори в Україні у розпалі, непередбачувані та напружені. Тому, хто стане Президентом, доведеться мати справу з цілим рядом викликів, включаючи врегулювання російсько-українського конфлікту та сприяння імплементації комплексної програми реформ. Відтак, важливо розуміти, чого інші держави очікують від майбутнього Президента України. Від цього може залежати підтримка держави на міжнародній арені. Продовжуючи рубрику «Нова Європа» цікавиться, Центр «Нова Європа» звернувся до відомих закордонних аналітиків із таким питанням:

Що ви очікуєте від майбутнього Президента України як у внутрішній, так і у зовнішній політиці?

Публікація видана в межах Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні, яку виконує Міжнародний фонд «Відродження» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Думки та позиції викладені у цій публікації є позицією автора та не обов'язково відображають позицію Посольства Швеції в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» та Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE).

ШТЕФАН ВОЛЬФ,

Професор міжнародної безпеки в Університеті Бірмінгема,
Велика Британія

Незалежно від того, хто переможе на президентських виборах в Україні цієї весни, ця особа зіткнеться з кількома важливими проблемами. До них належать порушення Росією суверенітету та територіальної цілісності України в Криму та Донбасі. Ці проблеми знаходяться на перетині традиційної внутрішньої та зовнішньої політики. Можна стверджувати, що в межах внутрішньої та зовнішньої політик протягом останніх п'яти років не вдалося скасувати анексію Криму Росією або ефективно боротися з кризою на Донбасі. Водночас міжнародні партнери України виступають більш-менш єдиним фронтом, відмовляючись визнати анексію Криму, засудили дії Росії в Керченській протоці (включаючи будівництво мосту, який з'єднує материкову Росію з Кримом, що в результаті перешкоджає шляху великих кораблів до третього за величиною в Україні порту Маріуполя, і захоплення трьох українських суден і їхнього екіпажу), підтримали і розширили санкції проти ключових кремлівських союзників і наполягали на здійсненні Мінських угод як єдиному життєздатному шляху до стабільного і справедливого миру на Донбасі. Враховуючи залучення багатьох сторін до цього конфлікту, його інтернаціоналізований і затяжний характер, це непоганий результат. Питання, однак, наскільки стійким, не кажучи вже бажаним, є такий стан справ. Саме тут

особливе значення має перетин з внутрішньою політикою. З економічної точки зору, Україна досі не оговталася від війни 2014-2015 років, її населення продовжує скорочуватися, а недовіра до політичних та економічних еліт на рекордно високому рівні. З розбиттям населення на кілька розрізів – схід-захід, місто-село, покоління тощо – будь-який кандидат-переможець повинен працювати над переглядом суспільного договору в Україні тоді, коли після майже трьох десятиліть від здобуття незалежності все ще не було сформовано спільного бачення української державності. Таким чином, безперервність, спрямована на стабільність, з точки зору зовнішньої політики буде можлива лише на основі сміливої програми внутрішніх реформ, яка зосереджується на побудові міцних основ економічного зростання, включаючи зміцнення верховенства права та боротьбу з корупцією з метою покращення інвестиційного клімату в Україні, подолання величезних соціальних та дохідних диспропорцій по всій країні, підвищення ефективності ключових державних інституцій та створення нового консенсусу щодо того, що українська державність означає для відносин між державою та громадянами, а також для відносин країни з Росією та західними партнерами. Сильніша та більш внутрішньо спроможна українська держава буде більш чутливою до потреб своїх громадян і більш стійкою перед майбутніми викликами. Це також буде держава, яка продовжуватиме отримувати необхідну підтримку від своїх партнерів у проведенні цих реформ і яка може врешті-решт вирішити свої головні зовнішньополітичні проблеми і зробити це з позиції сили і впевненості. Наступний Президент України, можливо, не зможе досягти всього цього, але його будуть оцінювати в залежності від того, чи країна, принаймні, почала рухатися в цьому напрямку.

ЕДВАРД ЛУКАС,

Перший Віце-президент
Центру аналізу європейської політики (СЕРА), США

Нам потрібно, щоб Україна була успішною, не в останню чергу тому, що це найкращий спосіб стримування Путіна. Деталі для нас не так важливі — наприклад, чи такі економічні реформи, як приватизація та лібералізація, відбуватимуться швидко чи повільно. Головне — послідовність і цілісність. Ми хочемо чітких ознак того, що влада прагне припинити корупцію, клімат безкарності, в якому багаті люди купують справедливість, а бідні люди страждають від несправедливості. Ми хочемо належного керування енергетичною системою, зокрема, транзитом газу. Нас турбує правий екстремізм. Ми знаємо, що крайніх правих небагато (це просто російська пропаганда). Але нам не подобається бачити, що бандитизм залишається безкарним. Ми прагнемо, щоб українська політика була нудною, щоб економіка розвивалася, а європейська інтеграція в усіх вимірах — торгівля та інвестиції, культура, безпека, політика, контакти між людьми — продовжувалася. Одним словом, іноземці хочуть того ж, що і українці — чесного, стабільного, ефективного уряду.

СЕЛІН МАРАНЖ,

Науковий співробітник, Інститут стратегічних досліджень (IRSEM), Франція

Виходячи з нещодавнього навчального візиту до України та численних зустрічей з українськими лідерами думок та керівниками високого рівня, я вважаю, що майбутній Президент України має бути більш послідовним і наполегливим у здійсненні антикорупційних реформ. Наприклад, створення антикорупційних судів є важливим кроком. Однак це не гарантує незалежності системи правосуддя, якщо прокурори та судді, відомі своєю участю у корупційних схемах, залишаються на своїх посадах.

Крім того, майбутній Президент міг би організувати в суспільстві серйозну і відкриту дискусію про українську стратегію щодо Донбасу, її цілі, шляхи та засоби. Насамкінець, існує потреба зосередитися більше на вирішенні основних потреб населення на контрольованих (і непідконтрольних) територіях Донбасу, особливо літніх людей та дітей (розмінування сірих зон, шкільна інфраструктура, доступ до пенсії, електроенергії, водопостачання ...).

КОНСТАНЦЕ АКА,

Старший проектний менеджер, науковий співробітник,
Інститут європейської політики, Німеччина

МАРТІН СТЕЙН,

Старший проектний менеджер, науковий співробітник, Інститут
європейської політики, Німеччина

На нашу думку, майбутній Президент України має взяти на себе зобов'язання щодо втілення реформ, визначених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

5 років тому президентські вибори відбулися у світлі Євромайдану та Революції гідності. Курс був чіткий: економічна інтеграція та політичне співробітництво з ЄС. Водночас, за Україною стежив ЄС та його держави-члени. Фінансова та технічна підтримка, набуття чинності УА та перспективи безвізового режиму підняли очікування щодо швидкої трансформації України з обох сторін.

Тим часом Україна пройшла довгий шлях. Стабілізувалася макроекономічна ситуація;

торгівля з ЄС зростає. Україна запровадила величезну кількість реформ за підтримки і політичного тиску західних донорів і особливо ЄС. Проте процес реформ є повільним і має високі соціальні витрати, а війна та анексія Криму тривають. І в Україні, і за її межами велике розчарування.

Цього року жоден з топ кандидатів не висунув європейську інтеграцію на порядок денний. Аналогічним чином, ЄС і його держави-члени, схоже, втрачають інтерес до України.

На наш погляд, майбутній Президент України повинен:

1. Розглядати і комунікувати процес асоціації з ЄС як пріоритетне завдання

Майбутній Президент повинен докладати зусиль щодо виконання реформ.

УА продовжує бути чіткою дорожньою картою, а зобов'язання щодо рамкових реформ, таких як боротьба з корупцією та правосуддям, створять довіру всередині країни та зовні.

2. Виступати за соціально стійку трансформацію України

Поки Україні доведеться відшкодувати свої борги, ціна реформ буде високою. Їхні переваги будуть розподілені нерівномірно серед населення. Щоб мінімізувати ефект від зростаючих цін на газ, низькі доходи та брак соціального забезпечення, Україна повинна виступати за подальшу технічну та фінансову підтримку західних донорів. Більше того, вона повинна донести до міжнародного співтовариства, що соціальна політика відіграє визначальну роль для суспільного сприйняття процесу асоціації з ЄС.

КРИСТІНА ГЕРАСИМОВ,

Науковий співробітник, Центр Роберта Боша в питаннях країн Центральної та Східної Європи, Росії та Центральної Азії при Німецькій раді з міжнародних відносин (DGAP), Німеччина

3. Докладати зусиль у виконанні реформ, перш ніж вимагати подальшої інтеграції

Наступний Президент України має бути надійним партнером для ЄС, якщо він хоче і надалі отримувати його підтримку. Належне впровадження та виконання гармонізованого законодавства є основою для подальших вимог інтеграції.

4. Забезпечити функціонування координаційного механізму щодо ЄС

Для реалізації реформ координація щодо ЄС у адміністрації та уряді потребує кваліфікованого персоналу, адекватних ресурсів та – більш ніж будь-чого іншого – політичної волі. Більше того, спілкування з ЄС та міжнародними партнерами має бути послідовним та не містити суперечливих повідомлень від різних частин української виконавчої влади.

Хоча в українській політичній системі повноваження Президента є обмеженими, він є ключовою фігурою для українського суспільства. Однією з компетенцій Президента є формування візії країни, досягнення якої буде супроводжуватися конструктивними і реалістичними кроками на національному та міжнародному рівнях.

В умовах відкритого конфлікту з Росією на Донбасі та паралельних зобов'язань щодо амбітної проєвропейської програми реформ, як у країні, так і за кордоном очікування від наступного представника України високі. Щоб їм відповідати, майбутній Президент повинен продемонструвати стійку політичну волю до боротьби з корупцією на високому рівні і працювати над тим, щоб відновити суспільну довіру до державних інституцій. На тлі корупційних скандалів останніх років і, як наслідок, зниження довіри до українського уряду, масштаби багатьох реформ, ухвалених після Євромайдану, знецінилися. Суспільна підтримка болючої програми реформ є ключовою для успіху будь-якого уряду.

Міжнародне співтовариство очікує Президента, який зможе зберегти в Україні стабільність і забезпечити процвітання. Хотілося б бачити

політичного лідера, рішуче налаштованого продовжувати глибокі структурні реформи в рамках Угоди про асоціацію та ЗВТ. Хоча вже були прийняті численні реформи, все ще очікується чіткий прогрес у їх впровадженні. Враховуючи зростаючу невідповідність між темпом їх прийняття та імплементацією, європейським урядам складніше пояснити своїм національним виборцям, чому треба й надалі підтримувати програму трансформації України. Більше того, імплементація повинна виходити за рамки вибіркових сфер і персональних інтересів задля розкриття справжнього потенціалу української економіки та суспільства. Тому очікується, що наступний Президент буде впроваджувати обраний проєвропейський вектор України не стільки через декларативні заяви, скільки через новий спосіб лідерства та політичної поведінки.